

QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR

Aanleg rotonde Zevenheuvelenweg - Nieuweweg te Groesbeek

QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR

Aanleg rotonde Zevenheuvelenweg –

Nieuweweg te Groesbeek

Toetsing aan Flora- en faunawet,

Natuurbeschermingswet 1998 & Boswet

(Zaaknummer Z-14-17429)

Op verzoek van: Gemeente Groesbeek

Opgesteld door: G. Hoogerwerf
Projectnummer: 14-157

Datum: 17-11-2014

Colofon

© 2014 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Gemeente Groesbeek

Tekst en samenstelling: G. Hoogerwerf

Projectnummer: 14-157

In opdracht van: Gemeente Groesbeek

Opdrachtbegeleiding: C.M. Sleyfer

Foto omslag: Zicht op de kruising Zevenheuvelweg en Nieuweweg (achtergrond) te Groesbeek

Wijze van citeren: Hoogerwerf, G. 2014. Quick scan beschermde natuur aanleg rotonde Zevenheuvelenweg – Nieuweweg te Groesbeek. Toetsing aan Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 & Boswet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Groesbeek en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De gemeente Groesbeek vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP	7
3	ONDERZOEKSMETHODE.....	10
3.1	Om welke soorten gaat het.....	10
3.2	Inventarisatie beschermde soorten	10
3.3	Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	10
3.4	Oriëntatiefase Natuurbeschermingswet 1998.....	11
3.5	Toetsing Boswet	11
4	TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	12
4.1	Overzicht streng beschermde soorten	12
4.2	Vaatplanten & korstmossen.....	13
4.3	Dagvlinders, libellen en bijen	13
4.4	Amfibieën en reptielen	13
4.5	Broedvogels.....	14
4.6	Vleermuizen	15
4.7	Das.....	18
4.8	Overige zoogdieren	19
5	TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET	20
5.1	Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden.....	20
5.2	Mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	20
5.3	Toetsing Natuurbeschermingswet	20
6	TOETSING BOSWET	21
6.1	Algemeen	21
6.2	Ligging ten opzichte van de bebouwde kom Boswet	22
6.3	Toetsing Boswet	22
7	CONCLUSIE	23
7.1	Consequenties Flora- en faunawet	23
7.2	Consequenties Natuurbeschermingswet	24
7.3	Consequenties Boswet.....	24
8	GERAADPLEEGDE BRONNEN.....	25
	BIJLAGE 1 INLEIDING FLORA- EN FAUNAWET & NATUURBESCHERMINGSWET	26
	BIJLAGE 2 BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET	33
	BIJLAGE 3. VERSPREIDINGSKAARTEN BESCHERMDE EN BEDREIGDE SOORTEN	35

1 INLEIDING

Achtergrond

De gemeente Groesbeek is voornemens een rotonde aan te leggen op de kruising Nieuweweg – Zevenheuvelenweg. Om de rotonde te kunnen aanleggen zullen ongeveer 26 bomen moeten verdwijnen. Ook zal een gedeelte grasland en akker door de aanleg verdwijnen.

Aanleiding

Realisatie van de ruimtelijke ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen in de Nederlandse natuurwetgeving, waarbij de volgende twee wetten van belang zijn:

1. De *Flora- en faunawet* (in het vervolg Ffw), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van de Ffw ten aanzien van streng beschermde soorten¹ vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75 (zie bijlage 1 voor een inleiding op de Ffw).
2. De *Natuurbeschermingswet 1998* (in het vervolg Nbw), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning Nbw noodzakelijk. (zie bijlage 1 voor een inleiding op de Nbw).
- 3.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten op de ingreeplocatie of binnen de invloedssfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Ffw en de Nbw. Omdat een aantal bomen moet verdwijnen worden eveneens de mogelijke verplichtingen in relatie tot de Boswet in beeld gebracht.

Probleemstelling en doelstelling

Een actueel en/of volledig verspreidingsbeeld van beschermde flora en fauna op de planlocatie of binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep ontbreekt. Hierdoor is niet duidelijk of er een kans bestaat op overtreding van verbodsbepalingen uit de Ffw of Nbw ten aanzien van streng beschermde soorten en habitats.

Op verzoek van de gemeente Groesbeek heeft Natuurbalans – Limes Divergens BV een quick scan beschermde natuur uitgevoerd waarin de voorgenomen ingreep wordt getoetst aan de Ffw, de Nbw en de Boswet (Uw zaaknummer Z-14-17429).

De quick scan bestaat uit een oriënterend veldbezoek aan de ingreeplocatie, waarbij op basis van uitvoerige kennis over ecologie en verspreiding van beschermde soorten een inschatting wordt gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde soorten. Aan de hand van deze inschatting worden mogelijke effecten op streng beschermde soorten in beeld gebracht en worden maatregelen aangegeven om eventuele schade te mitigeren of te compenseren. Tenslotte wordt aangegeven of nader ecologisch veldonderzoek noodzakelijk is.

---

¹ Streng beschermde soorten: de zogenaamde 'overige soorten' uit Tabel 2 en de strikt beschermde soorten uit Tabel 3 van de Ffw. Deze soorten vereisen bij activiteiten die te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling, in geval van schade, mogelijk een ontheffing van de Ffw. Soorten uit tabel 1 van de Ffw hebben vrijstelling van ontheffing. Zie bijlage 2 voor een soortenoverzicht en beschermingsregimes.

Doel van het onderzoek is het verschaffen van inzicht in eventuele consequenties van de voorgenomen ingreep met betrekking tot de Ffw, de Nbw en de Boswet. Het onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

Traject Flora- en faunawet:

1. Komen op de ingreeplocatie streng beschermde soorten voor (Tabel 2 en Tabel 3 van de Ffw) of kunnen deze hier worden verwacht?
2. Wat zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze beschermde soorten?
3. Op welke wijze kunnen eventuele negatieve effecten beperkt of voorkomen worden?
4. Is uiteindelijk een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk, voor welke soorten en onder welke voorwaarden?
5. Wordt vervolgonderzoek noodzakelijk geacht?

Traject Natuurbeschermingswet 1998

Door middel van een zogenaamd 'oriënterend onderzoek' wordt middels een globale toetsing antwoord gegeven op de vraag of er een kans is op negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de op circa 3-6 km afstand gelegen Natura-2000-gebieden De Bruuk, St. Jansberg en Rijntakken. Hierop zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. In dit geval is er geen vergunning op de Nbw nodig.
2. Er is kans op een negatief effect, maar het effect is zeker niet significant. Vergunningverlening is aan de orde. Voor de toetsing dient een *verslechterings- en verstoringstoets* te worden uitgevoerd.
3. Er is kans op een significant negatief effect. Vergunningaanvraag is aan de orde. Voor de toetsing dient een *passende beoordeling* te worden uitgevoerd.

Traject Boswet

De ingreep wordt getoetst aan de criteria die gelden ten aanzien van de Boswet. Op basis van deze toetsing wordt aangegeven welke eisen vanuit de Boswet worden gesteld.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft ligging en begrenzing van de ingreeplocatie en gaat in op de voorgenomen ingreep. In hoofdstuk 3 volgen opzet en uitvoering van het voorliggende onderzoek. In hoofdstuk 4 tot en met hoofdstuk 6 worden de resultaten van de quick scan en het archiefonderzoek besproken en wordt de voorgenomen ingreep getoetst aan de natuurwetgeving: Flora- en faunawet in hoofdstuk 4, Natuurbeschermingswet in hoofdstuk 5 en Boswet in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 worden de belangrijkste conclusies op een rij gezet.

2 BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP

Het ingreepgebied ligt aan de noordzijde van de bebouwde kom van Groesbeek (zie figuur 1 en figuur 2). De gemeente Groesbeek is voornemens op de in figuur 1 aangeduide locatie een rotonde aan te leggen op de kruising Nieuweweg – Zevenheuvelenweg. Om de rotonde te kunnen aanleggen zullen ongeveer 26 bomen moeten verdwijnen. Ook zal een gedeelte grasland en akker door de aanleg verdwijnen.

Figuur 1. Ligging van de geplande rotonde (blauwe stip) op de kruising van de Oude Zevenheuvelenweg – Nieuweweg – Zevenheuvelenweg te Groesbeek (ondergrond: Topografische kaart top25, 2011).

Nabij de kruising met de Nieuweweg ligt aan de westzijde van de Zevenheuvelenweg een grasland. Aan de oostzijde ligt een (mais)akker met ruigtestrook (akkerrandbeheer). De Zevenheuvelenweg wordt aan beide zijden geflankeerd door zomereiken. Langs de Nieuweweg staan aan beide zijden lindebomen. Deze bomen zijn in 1917 geplant en bijna 100 jaar oud (Van de Lest, 2013). De doorsnede van de bomen op 1,3 m hoogte varieert van circa 40 – 90 cm. Langs de Zevenheuvelenweg staan geen straatlantaarns. De Nieuweweg wordt wel

---

geflankeerd door straatlantaarns. Tegenover de kruising met de Zevenheuvelenweg is aan de zuidzijde een tankstation aanwezig. Op bijgaande foto's een impressie van de huidige situatie (november, 2014) nabij de kruising Zevenheuvelweg-Nieuweweg.

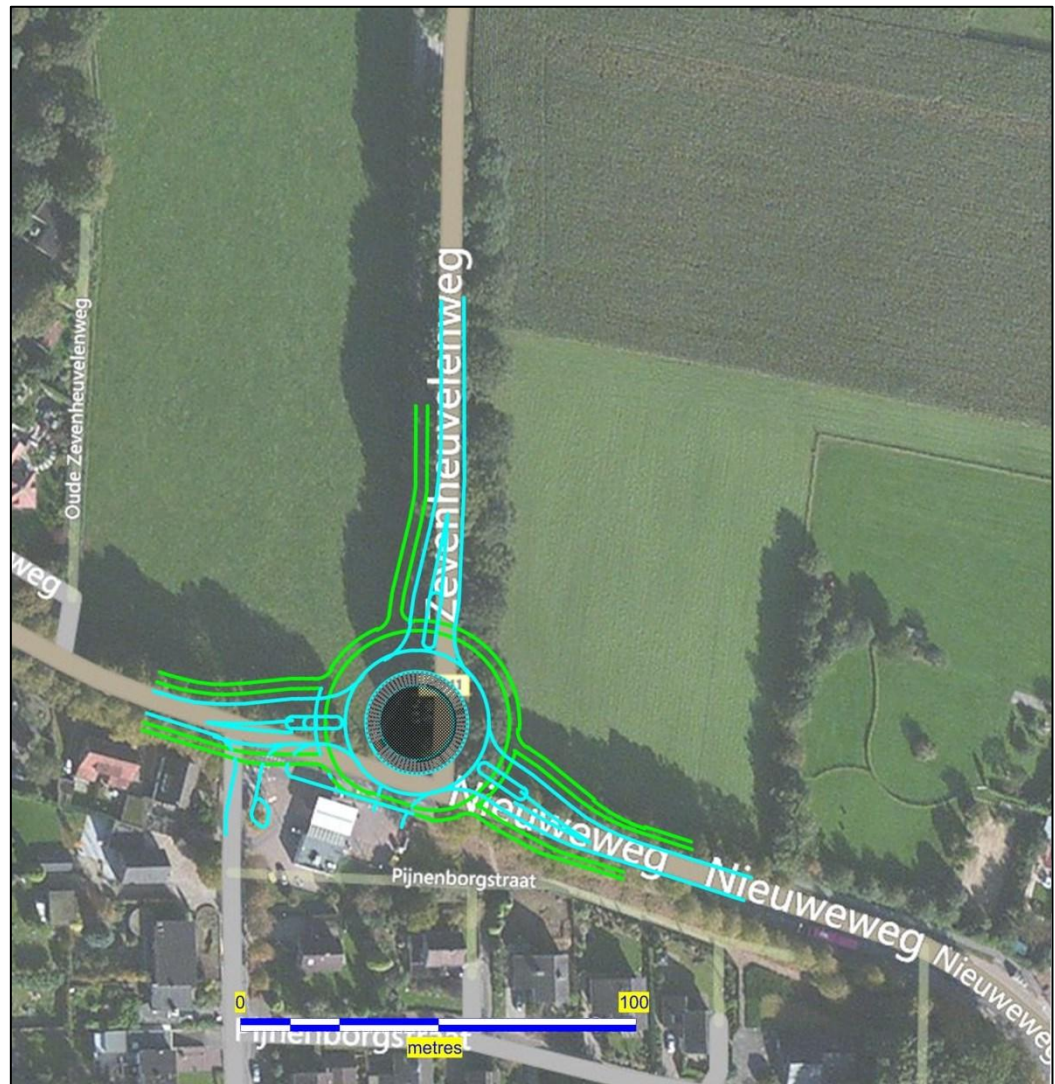
Foto. Zicht op de Zevenheuvelenweg, gefotografeerd in zuidelijke richting, naar de kruising met de Nieuweweg (nov, 2014).

Foto. Nieuweweg, gefotografeerd in oostelijke richting. Links op de foto is de Zevenheuvelenweg zichtbaar (nov, 2014).

In figuur 2 is het schetsontwerp van de aan te leggen rotonde afgebeeld op een ondergrond van Bingmaps. De rotonde is voorzien van een rijbaan met aparte fietspaden. De uiteinden van het schetsontwerp (blauwe en groene lijnen) sluiten aan op bestaande fietspaden en rijbanen.

Figuur 2. Schetsontwerp van te ontwikkelen rotonde op de kruising Zevenheuvelenweg – Nieuweweg te Groesbeek. Lichtgroen: fietspaden, deze sluiten aan op bestaande fietsbanen; lichtblauw: rijbanen (ondergrond Bingmaps).

---

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 OM WELKE SOORTEN GAAT HET

In geval van activiteiten die te kwalificeren zijn als ‘ruimtelijke ontwikkelingen’, zoals voorliggend project, gaat het bij toetsing aan de Ffw om soorten die landelijk gezien zeldzamer zijn. Deze hebben een zwaardere bescherming en zijn in de Ffw opgenomen in Tabel 2 en 3 van beschermde soorten.

Voor beschermde soorten die algemeen zijn geldt een lichtere vorm van bescherming. Deze zijn in de Ffw opgenomen in Tabel 1. Bij uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Ffw. Bijlage 1 bevat een beknopte toelichting op de Ffw.

Om evt. aanwezige natuurwaarden beter in beeld te brengen zijn bij de analyse ook Rode lijst soorten meegenomen. Soorten van de Rode lijst zijn in hun voortbestaan bedreigd. De Rode lijst is vooral vanuit natuurbeleid een belangrijk aanknopingspunt om voor bedreigde soorten (soort)gerichte beschermingsmaatregelen te treffen. Rode lijst soorten hoeven overigens niet beschermd te zijn in het kader van de Ffw.

3.2 INVENTARISATIE BESCHERMDE SOORTEN

Bureaustudie

Archiefgegevens over het voorkomen van beschermde flora en fauna op de ingreeplocatie zijn geanalyseerd. De gegevens zijn afkomstig uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Uit deze databank zijn voor dit onderzoek gegevens opgevraagd van beschermde en bedreigde soorten.

Veldonderzoek

Op 14 en 15 november 2014 is de ingreeplocatie bezocht door een ecooloog van Natuurbalans-Limes Divergens BV (Drs. G. Hoogerwerf). Het doel van dat veldbezoek was tweeledig:

1. Er is een inschatting gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde soorten. Deze inschatting is gemaakt op basis van een beoordeling van aanwezige biotopen en habitats op de planlocatie (expert judgement), in combinatie met uitvoerige kennis over ecologie en landelijke verspreiding van beschermde soorten.
2. Er is specifiek gezocht naar aanwezigheid van vogelnesten van jaarrond beschermde vogels. Ook zijn de bomen gecontroleerd op aanwezigheid van holtes en spleten die in potentie geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

Het veldonderzoek dat is uitgevoerd ten behoeve van de quick scan was beperkt van opzet. Als aanvullend ecologisch veldonderzoek nodig is, dan is dat in de aanbevelingen opgenomen.

3.3 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen op een locatie met beschermde soorten worden twee mogelijkheden geboden:

1. Mitigerende maatregelen
2. Ontheffingsaanvraag

1. Mitigerende maatregelen

Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet door uitvoering van mitigerende maatregelen.

Van belang is dat de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen gewaarborgd blijft. Om zeker te zijn dat de voorgenomen maatregelen voldoende zijn, kunnen deze ter controle worden voorgelegd aan RVO (Rijksdienst voor ondernemend Nederland, voorheen de Dienst Regelingen). Indien RVO akkoord gaat, ontvangt u een besluit waarin staat dat u geen ontheffing nodig heeft, omdat de voorgestelde maatregelen zijn goedgekeurd (de zogenaamde positieve afwijzing). Met deze beschikking kan worden aangetoond dat men zich houdt aan de Flora- en faunawet, bijvoorbeeld als iemand bezwaar maakt.

2. Ontheffingsaanvraag

Kan behoud van de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten niet worden gegarandeerd, dan is een reguliere ontheffingsaanvraag nodig. Bij de beoordeling daarvan worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?;
- Is er een wettelijk belang? (alleen Tabel 3-soorten);
- Is er een andere bevredigende oplossing? (Tabel 3-soorten);
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien compenserende maatregelen getroffen moeten worden, houdt dat per definitie in dat de functionaliteit niet behouden kan blijven en dat er dus een Ffw-ontheffing aangevraagd moet worden.

3.4 ORIËNTATIEFASE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Aan de hand van de oriëntatiefase wordt bepaald of er voor de voorgenomen ingreep een vergunningplicht geldt ex artikel 19d van de Nbw, zoals weergegeven in het schema in bijlage 1. In een oriënterend onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- 1 Ligt de ingreeplocatie in een Natura 2000-gebied of in de nabijheid ervan (externe effecten), waardoor er een kans is op negatieve effecten?
- 2 Wat zijn de mogelijke negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in kwestie?
- 3 Kunnen deze effecten:
  - a verstorend zijn voor kwalificerende soorten?
  - b leiden tot een afname van kwaliteit of omvang van kwalificerende habitats?
  - c significant negatief zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen?

Uiteindelijk wordt een antwoord gegeven op de vraag of er een vergunning op de Nbw vereist is en zo ja, op welke wijze de vergunningverlening wordt getoetst: een zogenaamde *verstorings- of verslechteringstoets* of een *passende beoordeling*.

3.5 TOETSING BOSWET

In het kader van de Boswet kan meld- en herplantplicht gelden wanneer bomen worden gekapt. Voor de ingreeplocatie wordt nagegaan in hoeverre de Boswet van toepassing is.

4 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 OVERZICHT STRENG BESCHERMDE SOORTEN

Een overzicht van streng beschermde soorten die bekend zijn uit het onderzoeksgebied (in een straal van 1000 m rond de geplande rotonde) is weergegeven in Tabel 1. De gegevens zijn afkomstig uit de Nationale databank flora en fauna (NDFF). Hierbij zijn gegevens opgevraagd van Tabel 2 en Tabel 3 soorten van de Ffw en soorten die staan vermeld op de Rode lijst. De data zijn afkomstig uit de periode 2000-2014. Vanwege de geringe precisie zijn uurhokwaarnemingen (5x5 km) hierbij niet meegenomen. In bijlage 3 zijn verspreidingskaarten van de weergegeven soorten opgenomen.

Tabel 1. Overzicht van beschermde en bedreigde soorten binnen een straal van 1000 m rond de geplande rotonde (bron: NDFF 2000-2014).

- Ffw: Beschermingsregime van de Flora- en faunawet
rood: streng beschermde soorten (Tabel 3 Ffw: uitgebreide toets)
blauw: overige soorten (Tabel 2 Ffw: vrijstelling mits gedragscode, anders lichte toets)
zwart: algemene beschermde soorten (Tabel 1 van de Ffw: vrijstelling van ontheffing) én niet bedreigd
- RL: Status op de Rode Lijst
groen: Rode Lijst soorten (niet beschermd krachtens Ffw of beschermd conform Tabel 1 Ffw)
VN: verdwenen; EB: ernstig bedreigd; BE: bedreigd; KW: kwetsbaar; GE: gevoelig
- jaar: meest recente waarnemingsjaar.

Groep	Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Ffw	RL	JAAR
Vaatplanten	grote leeuwenklauw	<i>Aphanes arvensis</i>		BE	2013
Vaatplanten	tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2		2011
Vaatplanten	prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	2		2013
Vaatplanten	rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>	2	KW	2014
Vaatplanten	dwergviltkruid	<i>Filago minima</i>		GE	2013
Vaatplanten	Duitse brem	<i>Genista germanica</i>		EB	2014
Vaatplanten	heelbeen	<i>Holosteum umbellatum</i>		BE	2013
Vaatplanten	wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	2		2013
Vaatplanten	akkerandoorn	<i>Stachys arvensis</i>		KW	2002
Vaatplanten	grote tijm	<i>Thymus pulegioides</i>		KW	2013
Korstmossen	gewoon baardmos	<i>Usnea subfloridana</i>		KW	2003
Korstmossen	hamsteroortje	<i>Normandina pulchella</i>		EB	2013
Bijen	roodharige wespbij	<i>Nomada lathburiana</i>		KW	2000
Bijen	heidezandbij	<i>Andrena fuscipes</i>		KW	2000
Bijen	donkere rimpelrug	<i>Andrena bimaculata</i>		BE	2000
Dagvlinders	groot dikkopje	<i>Ochlodes sylvanus</i>		GE	2011
Libellen	bruine winterjuffer	<i>Sympecma fusca</i>		BE	2013
Amfibieën	alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>	2		2013
Reptielen	hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	3		2013
Reptielen	zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	3	KW	2006
Zoogdieren	eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	2		2012
Zoogdieren	steenmarter	<i>Martes foina</i>	2		2013
Zoogdieren	das	<i>Meles meles</i>	3		2014
Zoogdieren	wezel	<i>Mustela nivalis</i>	1	GE	2006
Zoogdieren	gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3		2014
Zoogdieren	gewone/grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus/austriacus</i>	3		2010

In de hierna volgende paragrafen worden de gegevens per soortgroep besproken. Hierbij wordt ook ingegaan op niet aangetroffen soortgroepen evenals aspecten van het op 14 en 15 november 2014 uitgevoerde veldonderzoek.

4.2 VAATPLANTEN & KORSTMOSSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de ruime omgeving van de ingreeplocatie komen enkele beschermde plantensoorten voor. Op of in de directe nabijheid van de ingreeplocatie zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen (zie verspreidingskaart bijlage 3). Op basis van het veldbezoek en expert judgement kan worden gesteld dat op de ingreeplocatie geen streng beschermde plantensoorten worden verwacht, omdat de ter plaatse heersende omstandigheden (bermen, grasland, akker) niet geschikt zijn om als groeiplaats voor deze soorten te fungeren.

Nabij de ingreeplocatie is een groeiplaats bekend van de (overigens niet beschermde) Rode lijst-soort gewoon baardmos. Hoewel het hier een hectarehok-waarneming betreft (precisie 100x100 m) is het waarschijnlijk dat de soort is aangetroffen op een eikenboom langs de Zevenheuvelenweg. De soort groeit namelijk altijd op bomen.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde planten worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor flora-soorten is daarmee niet aan de orde.

4.3 DAGVLINDERS, LIBELLEN EN BIJEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de ruime omgeving van de ingreeplocatie komen enkele insectensoorten voor van de Rode lijst (zie verspreidingskaart bijlage 3). Beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Ook op of in de directe nabijheid van de ingreeplocatie zijn geen beschermde insectensoorten aangetroffen. Op basis van het veldbezoek en expert judgement worden deze bovendien niet verwacht omdat geschikt habitat ontbreekt.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde insectensoorten worden niet overtreden, omdat deze soorten ontbreken en nabij de ingreeplocatie niet worden verwacht. Een ontheffing op de Ffw voor deze soorten is daarmee niet aan de orde.

4.4 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de ruime omgeving van de ingreeplocatie komen enkele streng beschermde amfibie- en reptielsoorten voor (alpenwatersalamander, hazelworm, zandhagedis). In de directe nabijheid van de ingreeplocatie zijn deze soorten niet aangetroffen en worden hier ook niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikt habitat.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde amfibie- en reptielsoorten worden niet overtreden, omdat deze soorten ontbreken en nabij de ingreeplocatie niet worden verwacht. Een ontheffing op de Ffw voor deze soorten is daarmee niet aan de orde.

4.5 BROEDVOGELS

Wettelijke status

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van half maart tot half juli. Tijdens het broedseizoen vallen namelijk alle bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip 'nesten' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoenen en niet-broedseizoenen.

Nesten jaarrond beschermd

Van een aantal vogels is het nest jaarrond beschermd. De nesten van roofvogels, uilen (uitgezonderd bosuil), gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar en roek vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaats' in artikel 11 van de Ffw² (2009). Deze nesten zijn, voor zover niet permanent verlaten, in principe jaarrond beschermd.

Nesten beschermd tijdens broedseizoen

Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het ingreepgebied te verwachten vogelsoorten wordt hieraan voldaan door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het ingreepgebied. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Ffw. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nesten van de overige vogelsoorten vallen buiten de broedperiode niet onder de definitie 'nest' of 'vaste verblijfplaats' in artikel 11 van de Ffw. Ze worden namelijk het daaropvolgende broedseizoen niet weer in gebruik genomen en zijn buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van de soort.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Vanwege het open karakter van het landschap bij de ingreeplocatie, moeten geschikte broedlocaties voor vogels vooral gezocht worden in bomen en boomholtes en in (tuin)struweel op enige afstand van de ingreeplocatie.

Tijdens de veldinspectie op 14 en 15 november 2014 is specifiek gelet op aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermde vogels. Dergelijke nesten zijn in de bomen op en in de nabijheid van de ingreeplocatie niet aangetroffen.

Gedetailleerde broedvogelgegevens afkomstig van de NDFF ontbreken. Diverse algemene (tuin)soorten komen zeker in het gebied voor en kunnen in de bomen broeden.

---

² Bron: Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. (Dienst Regelingen 2009)

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Gedurende het broedseizoen kan het kappen van bomen leiden tot verstoring van broedende vogels.

Voorkómen van negatieve effecten

De te kappen bomen moeten buiten het broedseizoen worden verwijderd. Voor de meeste soorten valt dit in de periode half maart - half juli. Voor het broedseizoen wordt echter geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Ffw; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Ontheffingen voor versturende werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden slechts bij hoge uitzondering verleend. Veelal dient gebruik te worden gemaakt van het alternatief om werkzaamheden uit te stellen tot na de broedperiode van aanwezige soorten of om de planlocatie ongeschikt te maken voor vogels om er te broeden.

Onder voorwaarde dat versturende werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van aanwezige vogelsoorten, worden verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van vogels niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vogels is daarmee niet aan de orde.

4.6 VLEERMUIZEN

Wettelijke status

Alle soorten vleermuizen zijn opgenomen in tabel 3 van de Ffw. Binnen het leefgebied van vleermuizen zijn de volgende elementen beschermd:

- verblijfplaatsen;
- belangrijke vliegroutes;
- essentieel foerageergebied.

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen aanwezig zijn in oude bomen en gebouwen. Over het algemeen zijn verblijfplaatsen van vleermuizen niet permanent bewoond. De dieren verplaatsen zich een aantal keer per jaar, waarbij ze periodiek terugkeren naar dezelfde verblijfplaatsen. Om die reden worden alle verblijfplaatsen (winterverblijfplaats, kraamkamer, tussenverblijfplaats, paarplaats) gerekend tot vaste verblijfplaatsen en zijn jaarrond beschermd, ook wanneer ze tijdelijk niet worden gebruikt.

Vliegroutes en foerageergebied die essentieel zijn voor het voortbestaan van een populatie worden eveneens gerekend tot onderdeel van een vaste rust- of verblijfplaats en zijn derhalve ook beschermd. Voor uitvoering van activiteiten die kunnen leiden tot negatieve beïnvloeding van een populatie geldt een ontheffingsplicht.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de NDFF zijn van de afgelopen 14 jaar slechts drie waarnemingen van vleermuizen bekend uit de ruime omgeving van het onderzoeksgebied. Dit beeld is met zekerheid zeer onvolledig. Tenminste een algemene soort als gewone dwergvleermuis kan overal in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied worden verwacht.

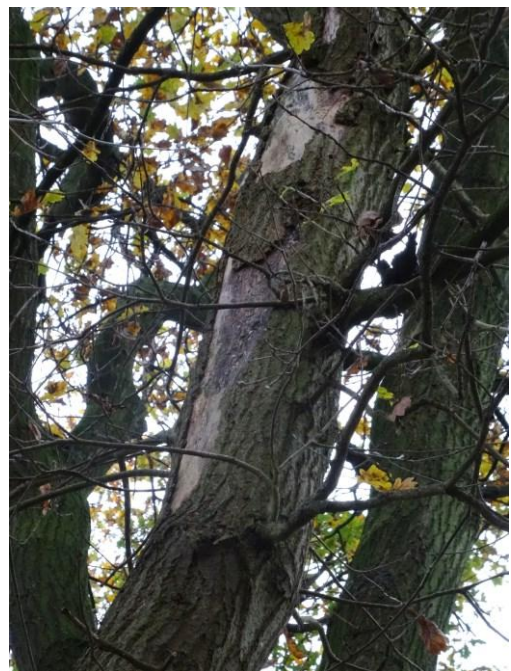
Op de ingreeplocatie komen oudere bomen voor. Tijdens de veldinspectie op 14 en 15 november 2014 zijn in verscheidene lindebomen langs de Nieuweweg tal van holten en spleten aangetroffen, die groot genoeg zijn om in potentie geschikt te zijn als verblijfplaats voor

boombewonende vleermuizen. Door de aanwezigheid van straatverlichting langs de Nieuweweg zijn een aantal holten mogelijk minder geschikt als verblijfplaats, zeker als de openingen in het straatlicht aanwezig zijn.

Langs de Zevenheuvelenweg staat binnen het ingreepgebied een dubbele rij oude eiken. Ook hier komen bij een aantal bomen holten en scheuren voor die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Langs de Zevenheuvelenweg is geen (potentieel verstorende) straatverlichting aanwezig.

Voorbeeld van 3 boomholtes in lindebomen binnen het ingreepgebied (boven en links) en loszittend schors bij een eikenboom langs de Zevenheuvelenweg (onder).

Mede door de donkere ligging van de Zevenheuvelenweg (geen straatverlichting) lijkt de dubbele bomenrij van oude eiken een zeer geschikte locatie als vliegroute voor vleermuizen die verblijven in gebouwen of bomen aan de rand van Groesbeek en in het buitengebied gaan foerageren. De oude eiken vormen een gesloten kroon. Dat de dubbele bomenrij ook daadwerkelijk een belangrijke vliegroute vormt is minder waarschijnlijk:

- De bomenrij met een gesloten kroonlaag is vrij kort; vanaf het kruispunt met de Nieuweweg gaat de dubbele bomenrij na 170 m over in een enkele rij met jongere bomen, zonder dat bovendien sprake is van een gesloten kroonlaag;
- de bomenrij met een gesloten kroonlaag leidt niet naar specifiek geschikte foerageergebieden, anders dan de aangrenzende akkers en graslanden;
- onder de dubbele bomenrij loopt de Zevenheuvelenweg; deze weg heeft vrij veel (potentieel verstrend) autoverkeer.
- in de nabijheid van het ingreepgebied komen meer lijnvormige landschapsstructuren voor, die gebruikt kunnen worden als vliegroute voor vleermuizen.

De grasland- en akkerzone direct grenzend aan de oude eiken langs de Zevenheuvelenweg vormt een geschikt foerageergebied voor vleermuizen door de donkerheid (geen straatverlichting) en de beschutte ligging. In de ruime omgeving van het ingreepgebied komen overigens geschikte foerageergebieden voor vleermuizen voor.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

In de oude zomereiken en lindebomen komen tal van holtes en spleten voor die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Kap van oude bomen kan leiden tot aantasting van verblijfplaatsen van vleermuizen. Of boombewonende vleermuissoorten ook daadwerkelijk aanwezig zijn, zal nader ecologisch veldonderzoek moeten uitwijzen.

Voorkómen van negatieve effecten

Wanneer boombewonende vleermuizen daadwerkelijk aanwezig zijn, kan de functionaliteit van het leefgebied behouden blijven door:

- bomen met vleermuisverblijfplaatsen te sparen en bij de nieuwe aan te leggen straatverlichting ervoor te zorgen dat geen verstoring van verblijfplaatsen kan optreden;
- in de nabijheid van het gebied alternatieve verblijfplaatsen voor (boombewonende) vleermuizen te realiseren in de vorm van vleermuiskasten op geschikte locaties. Voor vleermuiskasten dient afhankelijk van de vleermuissoort bovendien een gewenningsperiode van 3-12 maanden te worden aangehouden voordat bomen gekapt kunnen worden;
- toepassen van vleermuisvriendelijke straatverlichting (naar beneden stralende, amberkleurige led-verlichting).

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Op dit moment is het onbekend of door de ingreep verblijfplaatsen van vleermuizen verloren kunnen gaan en een ontheffing op de Ffw noodzakelijk is. Door de aanwezigheid van tal van holtes en spleten in de bomen langs de Nieuweweg en de Zevenheuvelenweg is dit op voorhand niet uit te sluiten. Nader ecologisch veldonderzoek zal moeten uitwijzen of vleermuisverblijfplaatsen in boomholtes en –spleten al dan niet aanwezig zijn. In § 7.1 wordt hier nader op ingegaan.

Aangezien vleermuizen onder de zwaarst beschermde categorie vallen (Tabel 3 soorten van de Ffw én opgenomen in de EU-Habitatrichtlijn), is voor een evt. Ffw-ontheffingsaanvraag een *uitgebreide toets* noodzakelijk:

- de gunstige staat van instandhouding van de soort blijft gewaarborgd;
- er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- tijdens de werkzaamheden wordt “zorgvuldig gehandeld”. In dit kader kunnen compenserende maatregelen worden voorgeschreven.

4.7 DAS

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Op een afstand van circa 950 m van het ingreepgebied is een dassenburcht aanwezig. Vooral de graslanden in de nabijheid van de burchtlocatie (tot circa 500 m hieromheen) zijn zeer belangrijk als foerageergebied. Ook op grotere afstanden kunnen dassen foerageren.

Het grasland aan de westzijde van de Zevenheuvelenweg en de akker aan de oostzijde zouden periodiek foerageergebied kunnen zijn voor dassen. Bij de aanleg van de rotonde gaat een kleine stukje grasland verloren (circa 390 m²) en een klein stukje akker (circa 300 m²). Deze terreindelen liggen in de kruising van de huidige Zevenheuvelenweg en de Nieuweweg. Door het ontbreken van dekking (bijvoorbeeld heggen) zijn deze terreindelen niet speciaal geschikt als foerageergebied voor dassen.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Voor das geldt dat realisatie van de voorgenomen plannen geen negatieve effecten heeft. Hoewel graslanden en akkers in potentie geschikt zijn als foerageergebied, zijn deze terreindelen in de nabijheid van de bebouwde kom door het ontbreken van dekking ongeschikt als foerageergebied. Door de aanleg van de rotonde zal geen essentieel foerageergebied van de das verloren gaan.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Omdat ten aanzien van de das geen negatieve effecten van de aan te leggen rotonde zijn te verwachten, worden verbodsbepalingen van de Ffw niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw is daarmee niet aan de orde.

Overige aspecten: voorkomen verkeersslachtoffers

Hoewel de aanleg van de rotonde ten aanzien van das niet leidt tot overtreding van de Ffw, zijn er toch maatregelen langs de Zevenheuvelenweg denkbaar die de huidige situatie voor de das veiliger kunnen maken.

Langs de Zevenheuvelenweg staat pas vanaf de eerste scherpe bocht (ten westen van de huidige burchtlocaties, zie verspreidingskaart in bijlage 3) dassenraster. Dit raster begint halverwege een grasland. Ten zuiden van dit punt tot aan de kruising met de Nieuweweg ontbreekt dassenraster. Voor een gedeelte is de Zevenheuvelenweg vooral aan de oostzijde ten zuiden van de Kamp voor dassen afgeschermd, door de aanwezigheid van een hoog hekwerk rond een particulier terrein.

In combinatie met de aan te leggen rotonde kan dassenraster verder naar het zuiden worden doorgetrokken. Door dit te combineren met dassentunnels, kunnen dieren de Zevenheuvelenweg veilig passeren.

4.8 OVERIGE ZOOGDIEREN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de ruime omgeving van de ingreeplocatie is steenmarter, eekhoorn en wezel bekend. De wezel staat vermeld op Tabel 1 van de Ffw. Hiervoor geldt een vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Eekhoorn en steenmarter staan vermeld op Tabel 2 van de Ffw. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn beschermd.

Op of in de directe nabijheid van de ingreeplocatie worden van eekhoorn en steenmarter op basis van het veldbezoek en expert judgement geen verblijfplaatsen verwacht.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van eekhoorn en steenmarter worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor deze soorten is daarmee niet aan de orde.

---

5 TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET

In dit hoofdstuk wordt de voorgenomen ingreep getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998 middels een zogenaamde oriëntatietoets, zoals beschreven in §3.4.

5.1 LIGGING TEN OPZICHTE VAN NATURA 2000-GEBIEDEN

De ingreeplocatie ligt op enige afstand van een aantal Natura 2000 gebieden:

- De Bruuk (NL2003011) op tenminste 3 km afstand;
- St Jansberg (NL3004004) op tenminste 4 km afstand;
- Rijntakken (NL2014038 / NL2014067) op tenminste 6 km afstand.

Tussen de ingreeplocatie en De Bruuk en St Jansberg ligt de bebouwde kom van Groesbeek. Tussen de ingreeplocatie en de Rijntakken liggen uitgestrekte bosgebieden, agrarisch gebied en de bebouwde kommen van Beek, Wyler en Zyfflich.

5.2 MOGELIJKE EFFECTEN OP DE INSTANDHOUDINGSDOELEN NATURA 2000-GEBIEDEN

Gezien de aard van de ingreep (aanleg rotonde) en de afstand tot bestaande Natura 2000 gebieden zijn geen externe of cumulatieve effecten te verwachten ten aanzien van kwalificerende habitats en soorten. Hierbij wordt er bovendien vanuit gegaan dat de verkeersdruk op de Zevenheuvelenweg en de Nieuweweg niet dramatisch zal toenemen als gevolg van de rotonde, waardoor ook geen verhoogde stikstofuitstoot wordt verwacht.

5.3 TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET

Als gevolg van de geplande ingreep is zeker geen negatief effect op omliggende Natura 2000 gebieden te verwachten. Hierom is een NBW-vergunning niet aan de orde.

6 TOETSING BOSWET

6.1 ALGEMEEN

In het kader van de Boswet kan een meld- en herplantplicht gelden voor de te kappen bomen. In de volgende gevallen geldt overigens géén herplantplicht:

- indien de houtopstand een zelfstandige eenheid vormt die kleiner is dan tien are of ingeval van een laan met minder dan twintig bomen;
- indien er sprake is van een erf of een tuin;
- indien er sprake is van Italiaanse populier, linde, paardenkastanje, treurwilg, kerstsparren, vruchtbomen of kweekgoed;
- indien er sprake is van windschermen langs boomgaarden;
- bij éénrijige beplantingen van wilgen of populieren op of langs landbouwgronden;
- voor dunningen die gericht zijn op de groei van de overblijvende houtopstand;
- voor periodiek afzetten van hakhout of griend;
- indien de grond waarop een velling wordt uitgevoerd nodig is voor de uitvoering van een werk overeenkomstig een goedgekeurd bestemmingsplan (artikel 5, lid 1).

Onder het begrip ‘werk’ worden civieltechnische werken bedoeld. Dit is bedoeld voor situaties waarin met de uitvoering van het werk een nieuwe bestemming wordt gerealiseerd die afwijkt van en strijdig is met de huidige bestemming. Dit artikel is niet bedoeld om de Boswet buiten werking te stellen voor bestaande bestemmingen waarin het gebruik als houtopstand samengaat met andere doeleinden zoals agrarisch gebruik;

- binnen de bebouwde kom inzake de Boswet;

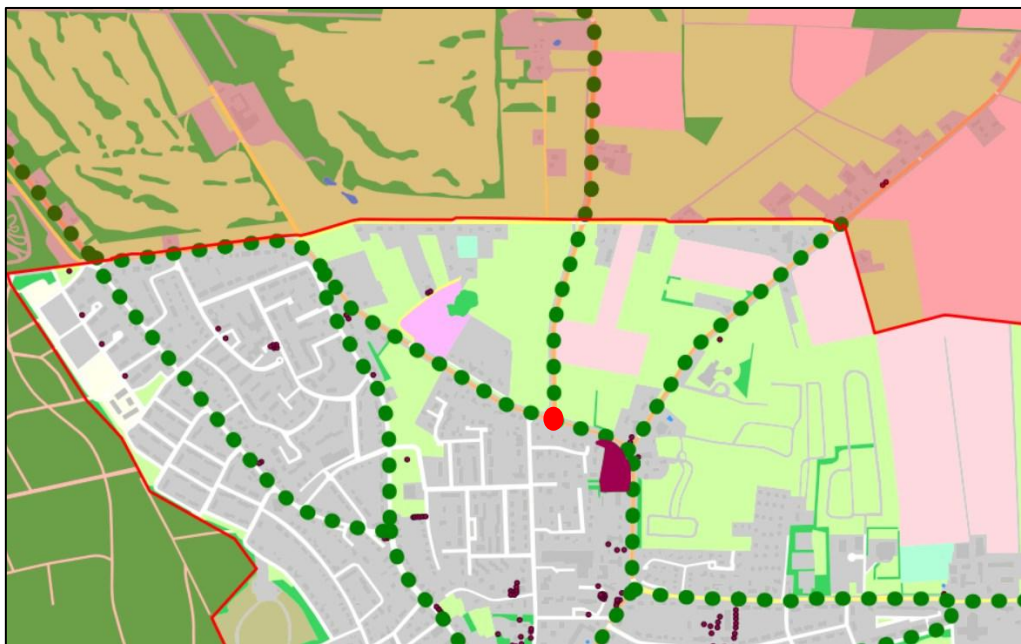
De Boswet is alleen van toepassing buiten de “bebouwde kom Boswet”. De gemeenteraad stelt deze begrenzing vast en legt deze ter goedkeuring voor aan de Provincie. De begrenzing van de “bebouwde kom Boswet” hoeft niet samen te vallen met de bebouwde kom in het kader van de wegenverkeerswet. De Provincie moet de begrenzing van de “bebouwde kom Boswet” goedkeuren. Als de gemeente geen begrenzing van de “bebouwde kom Boswet” heeft vastgesteld, dan is de Boswet in principe tot het centrum van het stedelijk gebied van toepassing.

Binnen de bebouwde kom kan de gemeente regels opstellen voor het kappen van bomen in een gemeentelijke kapverordening of de Algemene Plaatselijke Verordening.

Herplant in het kader van de Boswet moet kwalitatief en kwantitatief in een redelijke verhouding staan tot de gekapte houtopstand. Zo mag een gekapte eik niet worden vervangen door een populier of wilg. Wel mag voor een gelijkwaardige boom gekozen worden, bijvoorbeeld een beuk.

6.2 LIGGING TEN OPZICHTE VAN DE BEBOUWDE KOM BOSWET

Het ingreepgebied van de geplande rotonde ligt binnen de bebouwde kom inzake de Boswet. De grens van de bebouwde kom Boswet ligt aan de noordzijde van Groesbeek ter hoogte van de wegen Siep en Kamp. In figuur 3 is een uitsnede van deze begrenzing afgebeeld (bron: Greenpoint viewer, <http://mapguide2.gisnet.nl/sites/mug/demo.php>). De bomen langs de Zevenheuvelenweg en de Nieuweweg zijn onderdeel van de zogenaamde hoofdstructuur.

Figuur 3. Uitsnede van de begrenzing van de bebouwde kom inzake de Boswet (bron: <http://mapguide2.gisnet.nl/sites/mug/demo.php>). Rode stip: ligging ingreepgebied (geplande rotonde).

6.3 TOETSING BOSWET

Wanneer de bebouwde kom inzake de Boswet door de Provincie Gelderland is goedgekeurd, dan liggen de te kappen bomen nabij de ingreeplocatie binnen de bebouwde kom. In dit geval geldt geen meld- en herplantplicht ten aanzien van de Boswet. Wel kan de gemeentelijke kapverordening van toepassing zijn.

7 CONCLUSIE

7.1 CONSEQUENTIES FLORA- EN FAUNAWET

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn in het kader van de Ffw streng beschermd. Uit de quick scan is gebleken dat het verspreidingsbeeld van vleermuissoorten op en nabij het ingreepgebied onvolledig is.

Bij de aanleg van de rotonde moeten een aantal oude linde- en eikenbomen gekapt worden. In een groot aantal bomen komen spleten en holten voor die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Aanwezigheid van vleermuizen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het kader van de Ffw jaarrond beschermd.

Nader ecologisch veldonderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of holtes en spleten al of niet (periodiek) bewoond zijn door boombewonende vleermuissoorten. Het wordt aanbevolen dit onderzoek naar aan- of afwezigheid van vleermuizen uit te voeren conform het Vleermuisprotocol (Netwerk Groene Bureaus, GaN & Zoogdiervereniging, 2013). Het vleermuisprotocol is gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten en geeft aan op welke wijze het veldonderzoek moet worden uitgevoerd. Het protocol voldoet aan de eisen die het bevoegd gezag stelt en biedt eenduidigheid over het begrip “gedegen onderzoek” uit de Ffw. Onderzoek conform het vleermuisprotocol omvat een aantal verschillende onderzoeksronden in de zomer- en nazomerperiode. Dit ecologisch veldonderzoek kan in 2015 worden uitgevoerd.

Wanneer op grond van het onderzoek geen verblijfplaatsen of vliegroutes zijn vastgesteld, dan is een ontheffing op de Ffw ten aanzien van vleermuizen niet aan de orde.

Wanneer er wel verblijfplaatsen of vliegroutes aanwezig zijn, dan zijn aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk. Gaan er daadwerkelijk vleermuisverblijfplaatsen verloren dan is een ontheffing op de Ffw vereist.

Mitigerende voorzieningen kunnen bestaan uit het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen (vleermuis kasten). Omdat voor deze voorzieningen een gewenningsperiode wordt aangehouden, is het gewenst de plaatsing hiervan reeds in een vroeg stadium te realiseren, om vertragingen in het bouwproces te vermijden.

Overige soorten

Op basis van de NDFF-gegevens en het veldbezoek kan worden gesteld dat op de ingreeplocatie geen streng beschermde overige soorten worden verwacht. Verbodsbepalingen van de Ffw worden niet overschreden. Een ontheffing op de Ffw is daarmee niet aan de orde.

Mitigerende maatregelen

Gedurende de broedtijd vallen alle bewoonde nesten van broedvogels (ook algemene soorten) onder de werkingssfeer van de Ffw. Om verstoring van broedgevallen van vogels te voorkomen dient de kap van bomen buiten de broedtijd plaats te vinden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Ffw. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Als vuistregel kan echter de periode half maart-half juli in het algemeen als broedtijd worden aangehouden voor de meeste vogelsoorten.

7.2 CONSEQUENTIES NATUURBESCHERMINGSWET

Gezien de aard van de ingreep (aanleg rotonde) en de afstand tot bestaande Natura 2000 gebieden zijn geen externe of cumulatieve effecten te verwachten ten aanzien van kwalificerende habitats en soorten. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de verkeersdruk op de Zevenheuvelenweg en de Nieuweweg niet dramatisch zal toenemen als gevolg van de rotonde, waardoor ook geen verhoogde stikstofuitstoot wordt verwacht die een negatieve invloed kan hebben op Natura 2000 gebieden.

Als gevolg van de geplande ingreep is zeker geen negatief effect op omliggende Natura 2000 gebieden te verwachten. Hierom is een Nbw-vergunning niet aan de orde.

7.3 CONSEQUENTIES BOSWET

De bomen bij de ingreeplocatie van de rotonde liggen binnen de bebouwde kom inzake de Boswet. Wanneer deze begrenzing is goedgekeurd door de Provincie, dan geldt geen meld- en herplantplicht ten aanzien van de Boswet.

8 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis vleermuis *Pipistrellus nathusii*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Dienst Regelingen, 2013. Soortenstandaard Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Dienst Regelingen, 2013. Soortenstandaard Watervleervleermuis *Myotis daubentonii*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Natuurloket, 2014. Standaard levering gegevens Nationale databank flora en fauna (NDFF). Rapport-HNL-2014-3784.

Provinciaal Bestuur Gelderland, 2001. De Boswet in Gelderland. Provincie Gelderland, Arnhem.

Van de Lest, W., 2013. Boomstructuurplan Groesbeek 2013-2025. Gemeente Groesbeek, Groesbeek.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging & Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol 2013, 27 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl & www.netwerkgroenebureaus.nl

BIJLAGE 1 INLEIDING FLORA- EN FAUNAWET & NATUURBESCHERMINGSWET

FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het “*nee, tenzij*”-principe.

Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie Kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGEPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden (zie ook stroomschema hiernaast):

1. Voorkom overtreding van de Ffw door het treffen van mitigerende maatregelen;
2. Vraag ontheffing aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingsaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes (bijlage 2).

Tabel 1. Algemene soorten van de Ffw

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt bij overtreding van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit tabel 1 een vrijstelling van ontheffing.

Tabel 2. Overige soorten van de Ffw

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit Tabel 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

Tabel 3. Streng beschermde soorten van de Ffw

Bij schade aan soorten uit Tabel 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
  - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).
  - *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
    - Bescherming van flora en fauna.
    - Volksgezondheid of openbare veiligheid.
    - Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel A. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel B):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tabel A. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE- BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2
Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

Tabel B. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenzwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiszwaluw	Torenvalk
Bosuil	IJsvogel	Zeearend
Brilduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Koolmees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverzwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1:* Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2:* De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10:* Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (tabel 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenzone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en ontheffingsaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van tabel 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

NATUURBESCHERMINGSWET

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw):

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
- Beschermde Natuurmonumenten
- Wetlands

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, mogen activiteiten die de kwaliteit van de gebieden kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op de soorten, niet plaatsvinden zonder vergunning. Om die reden dient voor ingrepen in of nabij Natura 2000-gebieden door middel van een *oriëntatietoets* vastgesteld te worden of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd. De hoofdvraag van de *oriëntatietoets* is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Nbw nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde *verslechterings- en verstoringstoets*.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een *passende beoordeling* vereist.

Vergunningaanvraag via verslechterings- en verstoringstoets

Bij deze toets wordt nagegaan of een ingreep een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstorend effect hebben op soorten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten kunnen zijn van de activiteit op de natuurwaarde

in het gebied en welke verzachtende maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelen aanvaardbaar is.

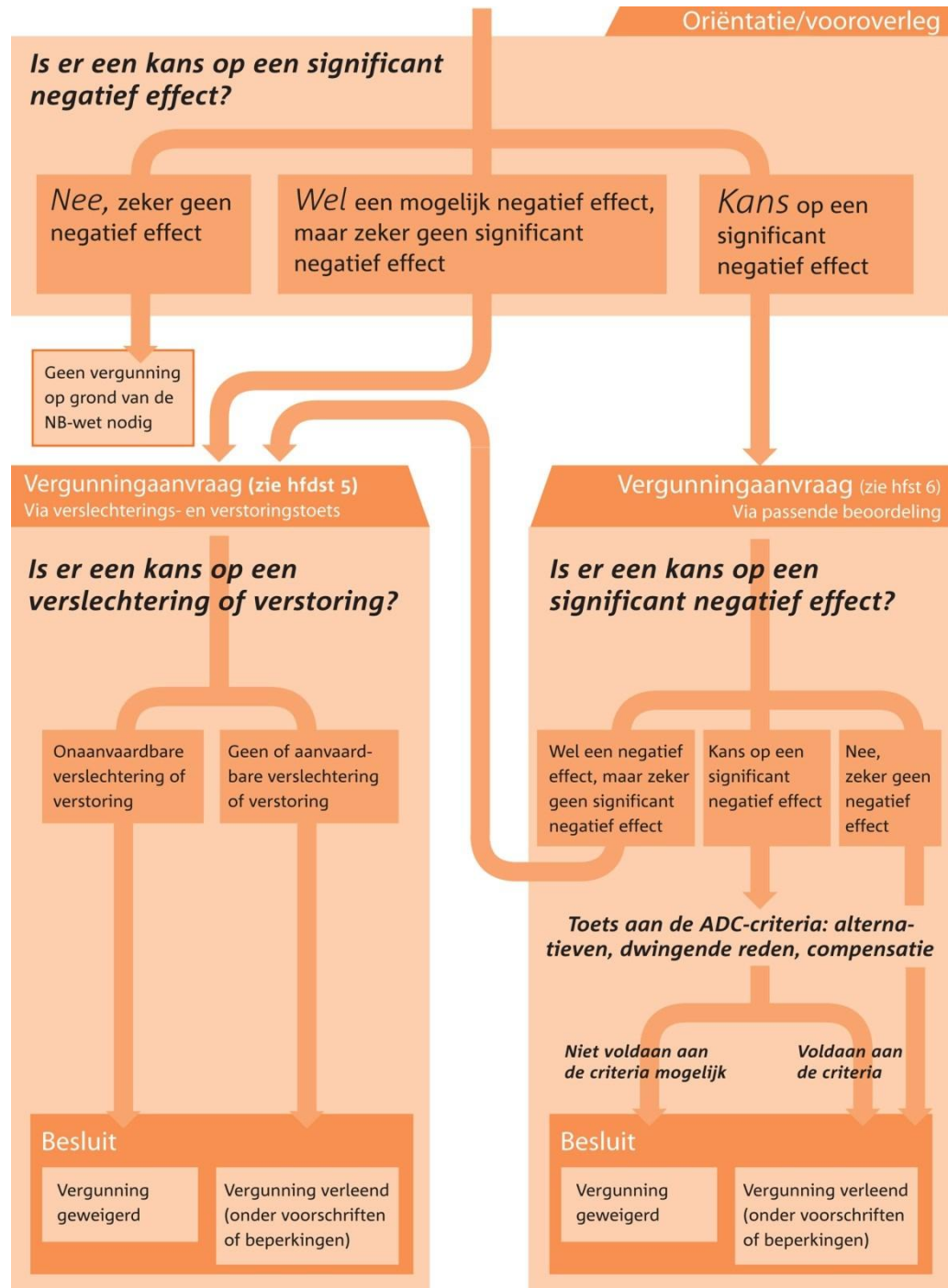
Vergunningaanvraag via passende beoordeling

Een passende beoordeling vindt plaats als er mogelijk significante effecten optreden door de ingreep of activiteit. Die aanvraag is ook nodig als het project misschien zelf niet, maar wel in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen een negatief effect heeft op het gebied (zogenoemde cumulatieve effecten).

Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Het bevoegd gezag zal alleen een vergunning verlenen als met zekerheid vast is komen staan dat er geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied zal optreden. De initiatiefnemer zal dus zelf moeten bewijzen dat de voorgenomen activiteit geen nadelige gevolgen zal hebben. In uitzonderlijke gevallen kan er bij het optreden van een aantasting toch een vergunning worden verleend. Het gaat dan om activiteiten die wegens dwingende redenen van groot openbaar belang moeten doorgaan en waarvoor geen alternatieven zijn. Compenserende maatregelen zijn dan verplicht.

Toetsingsschema Natuurbeschermingswet 1998

bron: Algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998, Ministerie van LNV, 2005

BIJLAGE 2 BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren		veldmuis	Microtus arvalis	Slakken	
aardmuis	Microtus agrestis	vos	Vulpes vulpes	wijngaardslak	Helix pomatia
bosmuis	Apodemus sylvaticus	wezel	Mustela nivalis		
dwergmuis	Micromys minutus	woelrat	Arvicola terrestris	Vaatplanten	
bunzing	Mustela putorius			aardaker	Lathyrus tuberosus
dwergpspitsmuis	Sorex minutus	Reptielen en amfibien		akkerklokje	Campanula rapunculoides
egel	Erinaceus europeus	bruine kikker	Rana temporaria	brede wespenorchis	Epipactis helleborine
gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	gewone pad	Bufo bufo	breed klokje	Campanula latifolia
haas	Lepus europeus	middelste groene kikker)	Rana esculenta	gewone dotterbloem	Caltha palustris palustris
hermelijn	Mustela erminea	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris	gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum
huisspitsmuis	Crocodyra russula	meerkikker	Rana ridibunda	grasklokje	Campanula rotundifolia
konijn	Oryctolagus cuniculus			grote kaardenbol	Dipsacus fullonum
mol	Talpa europea	Mieren		kleine maagdenpalm	Vinca minor
ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus	behaarde rode bosmier	Formica rufa	knikkende vogelmelk	Ornithogalum nutans
ree	Capreolus capreolus	kale rode bosmier	Formica polyctena	koningenvaren	Osmunda regalis
rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	stronkmier	Formica truncorum	slanke sleutelbloem	Primula elatior
tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	zwartugbosmier	Formica pratensis	zwanebloem	Butomus umbellatus

Tabel 2: Overige soorten

Zoogdieren		kleine wormzeenaald	Nerophis lumbriciformis	grote muggenorchis	Gymnadenia conopsea
damhert	Dama dama	kleine zeenaald	Syngnathus rostellatus	gulden sleutelbloem	Primula veris
edelhart	Cervus elaphus	kleine zilversmelt	Argentina sphyraena	harlekijn	Anacamptis morio
eekhoorn	Sciurus vulgaris	kleinoogrog	Raja microcellata	herfstschroeforchis	Spiranthes spiralis
grijze zeehond	Halichoerus grypus	kleurige grondel	Pomatoschistus pictus	hondskruid	Anacamptis pyramidalis
grote bosmuis	Apodemus flavicollis	kliplipvis	Ctenolabrus rupestris	honingorchis	Hemerocallis monorchis
steenmarter	Martes foina	koekoeksgrog	Raja naevus	jeneverbes	Juniperus communis
walrus	Odobenus rosmarus	kristalgrondel	Crystallogobius linearis	klein glaskruid	Parietaria judaica
wild zwijn	Sus scrofa	lichtend sprotje	Maurolagus muelleri	kleine keverorchis	Neottia cordata
zadelrob	Phoca groenlandica	lozano's grondel	Pomatoschistus lozanoi	kleine zonnedauw	Drosera intermedia
		maanvis	Mola mola	klokjesgentiaan	Gentiana pneumonanthe
Reptielen en amfibien		makreelgeep	Scomberesox saurus	kluwenklokje	Campanula glomerata
alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	marmelgrondel	Proterorhinus marmoratus	koraalwortel	Corallorhiza trifida
levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	murray's zeedonderpad	Triglops murrayi	kruisbladgentiaan	Gentiana cruciata
soepchildpad	Chelonia mydas	noorse grondel	Pomatoschistus norvegicus	lange ereprijs	Veronica longifolia
		noorse meun	Ciliata septentrionalis	lange zonnedauw	Drosera anglica
Dagvlinders		ombervis	Argyrosomus regius	mannetjesorchis	Orchis mascula
moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia	paganelgrondel	Gobius paganellus	maretak	Viscum album
vals heideblauwtje	Lycaeides idas	parelvis	Echiodon drummondi	moeraswespenorchis	Epipactis palustris
		pitvis	Callionymus lyra	muurbloem	Erysimum cheiri
Vissen (zoetwater)		rasterpitvis	Callionymus reticulatus	parnassia	Parnassia palustris
aal (paling)	Anguilla anguilla	reuzenhaai	Cetorhinus maximus	pijlscheefkelk	Arabis hirsuta sagittata
beekdonderpad	Cottus rhenanus	ringelrob	Phoca hispida ssp. hispida	poppenorchis	Orchis anthropophora
kleine modderkruiper	Cobitis taenia	rode zeebrasem	Pagellus bogaraveo	prachtklokje	Campanula persicifolia
meerval	Silurus glanis	schorpioengrondel	Lebetus scorpioides	purperorchis	Orchis purpurea
rivierdonderpad	Cottus perifretum	schurftvis	Amoglossus laterna	rapunzelklokje	Campanula rapunculoides
witvingrondel	Romanogobio belingi	sidderrog	Torpedo nobiliana	rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
		slakdolf	Liparis liparis	rietorchis	Dactylorhiza majalis praetermissa
Vissen (zoutwater)		slijmprik	Myxine glutinosa	ronde zonnedauw	Drosera rotundifolia
adderzeenaald	Entelurus aequoreus	snipvis	Macroramphosus solopax	rood bosvogeltje	Cephalanthera rubra
baillon's lipvis	Crenilabrus bailloui	spaanse makreel	Scomber japonicus	ruig klokje	Campanula trachelium
blauwe haai	Prionace glauca	spaanse zeebrasem	Pagellus acarne	schubvaren	Ceterach officinarum
blauwkeeltje	Helicolenus dactylopterus	sterrog	Raja radiata	slanke gentiaan	Gentiana amarella
blonde rog	Raja brachyura	trekkervis	Balistes carolinensis	soldaatje	Orchis militaris
bokvis	Boops boops	trompetterzeenaald	Syngnathus typhle	spaanse ruiter	Cirsium dissectum
botervis	Pholis gunnulus	vierdradige meun	Rhinonemus cimbrius	spindotterbloem	Caltha palustris araneosa
braam	Brama brama	vorskwab	Raniceps raninus	steenanjier	Dianthus deltoides
brakwatergrondel	Pomatoschistus microps	zee-engel	Squatina squatina	steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
dikkopje	Pomatoschistus minutus	zeepaardje	Hippocampus ramulosus	stengelloze sleutelbloem	Primula vulgaris
dikrugtong	Microchirus variegatus	zeestekelbaars	Spinachia spinachia	stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
driedradige meun	Gaidropsurus vulgaris	zuignapvis	Diplecogaster bimaculata	stijf hardgras	Catapodium rigidum
dwergbolk	Trisopterus minutus	zwaardvis	Xiphias gladius	tongvaren	Asplenium scolopendrium
dwergbot	Phrynorhombus norvegicus	zwarte grondel	Gobius niger	valkruid	Arnica montana
engelse poot	Aspitrigla cuculus	zwarte haai	Dalatias licha	veenmosorchis	Hammarbya paludosa
evervis	Capros aper	zwarte vis	Centrolophus niger	veldgentiaan	Gentianaella campestris
franse tong	Solea lascaris	zwartoglipvis	Symphodus melops	veldsalie	Salvia pratensis
gaffelmakreel	Trachinotus ovatus	Vaatplanten		vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
gehoornde slijmvis	Parablennius gattorugine	aangebrande orchis	Neottia ustulata	vliegenorchis	Ophrys insectifera
gemarmeerde sidderrog	Torpedo marmorata	aapjesorchis	Orchis simia	vogelnestje	Neottia nidus-avis
gestreepte bokvis	Sarpa salpa	beenbreek	Narthecium ossifragum	voorjaarsadonis	Adonis vernalis
gestreepte lipvis	Labrus bimaculatus	bergklokje	Campanula rhomboidalis	wantsenorchis	Anacamptis coriophora
gestreepte poot	Trigloporus lastoviza	bergnachtorchis	Platanthera montana	waterdriblad	Menyanthes trifoliata
gevekte gladde haai	Mustelus asterias			weideklokje	Campanula patula

gevekte griet	Zeugopterus punctatus	bijenorchis	Ophrys apifera	welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
gevekte lipvis	Labrus bergylla	blaasvaren	Cystopteris fragilis	wilde gagele	Myrica gale
gevekte pitvis	Callionymus maculatus	blauwe zeedistel	Eryngium maritimum	wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
glasgrondel	Aphia minuta	bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium	wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
golfrog	Raja undulata	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	wilde marjolein	Origanum vulgare
goudharder	Liza aurata	bosorchis	Dactylorhiza maculata fuchsii	wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
groene zeedonderpad	Taurulus bubalis	brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis	witte muggenorchis	Pseudorchis albida
groenlandse haai	Somniosus microcephalus	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
grote kooernaarvis	Atherina presbyter	daslook	Allium ursinum	zomeradonis	Adonis aestivalis
grote zeenaald	Syngnathus acus	dennenorchis	Goodyera repens	zomerklokje	Leucocjum aestivum
harnasmantje	Agonus cataphractus	duitse gentiaan	Gentiana germanica	zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum
hondshaai	Scyliorhinus canicula	franjugentiaan	Gentianella ciliata		
ijlandse bandvis	Lumpenus lampretaeformis	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Kevers	
kathai	Scyliorhinus stellaris	gele heimbloem	Pseudofumaria lutea	vliegend hert	Lucanus cervus
klapmuts	Cystophora cristata	gevekte orchis	Dactylorhiza maculata maculata	Kreeftachtigen	
kleine pieterman	Echiichthys vipera	groene nachtorchis	Dactylorhiza viridis	rivierkreeft	Astacus astacus
kleine roodbaars	Sebastes viviparus	groensteel	Asplenium viride		
kleine slakdolf	Liparis montagui	grote keverorchis	Neottia ovata		

Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Bijlage 1 AMvB		bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii	geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Zoogdieren		bever	Castor fiber	gladde slang	Coronella austriacus
das	Meles meles	bosvleermuis	Nyctalus leisleri	heikikker	Rana arvalis
boomarter	Martes martes	brand's vleermuis	Myotis brandtii	kamsalamander	Triturus cristatus
eikelmuis	Eliomys quercinus	bruinvis	Phocoena phocoena	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempii
gewone zeehond	Phoca vitulina	bulrug	Megaptera novaeangliae	knoflookpad	Pelobates fuscus
veldspitsmuis	Crocodylus leucodon	butskop (hille)	Hyperoodon ampullatus	lederschildpad	Dermochelys coriacea
waterspitsmuis	Neomys fodiens	dwerppotvis	Kogia breviceps	muurhagedis	Podarcis muralis
		dwergrinvis	Balaenoptera acutorostrata	poelkikker	Rana lessonae
Reptielen en amfibien		euraziatische lynx	Lynx lynx	rugstreeppad	Bufo calamita
adder	Vipera berus	franjestart	Myotis nattereri	vloedmeesterpad	Alytes obstetricans
hazelworm	Anguis fragilis	gestreepte dolfin	Stenella coeruleoalba	zandhagedis	Lacerta agilis
ringslang	Natrix natrix	gewone dolfin	Delphinus delphis		
vinpootsalamander	Lissotriton helveticus	gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Dagvlinders	
vuursalamander	Salamandra salamandra	gewone grootoorvleermuis	gewone grootoorvleermuis	apollolvinder	Parnassius apollo
		gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	boszandoog	Lopinga achine
Vissen		gewone vinvis	Balaenoptera physalus	donker pimperlblaauwtje	Maculinea nauithous
beekprik	Lampetra planeri	griend	Globicephala melas	grote vuurvinder	Lycena dispar
bittervoorn	Rhodeus amarus	grijze dolfin	Grampus griseus	pimperlblaauwtje	Maculinea teleius
elrits	Phoxinus phoxinus	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus	tijmblaauwtje	Maculinea arion
gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum	zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero
grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus		
riverprik	Lampetra fluviatilis	hamster	Cricetus cricetus	Libellen	
		hazelmuis	Muscardinus avellanarius	bronslibel	Oxygastra curtisii
Dagvlinders		ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
bruin dikkopje	Erynnis tages	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	gevekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
dwergrblaauwtje	Cupido minimus	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros	groene glazenmaker	Aeshna viridis
dwergrdikopje	Thymelicus acteon	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	noordse winterjuffer	Sympetma paedisca
groot geaderd witje	Aporia crataegi	laativlieger	Eptesicus serotinus	oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
grote ijsvogelvinder	Limnitis populi	meervleermuis	Myotis dasycneme	riverrombout	Stylurus flavipes
heideblauwtje	Plebejus argus	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis
iepepage	Strymonia w-album	narwal	Monodon monoceros		
kalkgraslanddikopje	Spialia sertorius	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Vissen	
keizersmantel	Argynnis paphia	noordse vleermuis	Eptesicus nilsoni ssp. nilsoni	houting	Conegonus oxyrrhynchus
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus	noordse woelmuis	Microtus oeconomus	steur	Acipenser sturio
purperstreepparelmoervinder	Brenthis ino	orca	Orcinus orca	Vaatplanten	
rode vuurvinder	Lycena hippothoe	otter	Lutra lutra	drijvende waterweegbree	Luronium natans
rouwmantel	Nymphalis antiopa	potvis	Physeter catodon	groenknolorchis	Liparis loeselii
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania	rosse vleermuis	Nyctalus noctula	krupend moerascherm	Apium repens
veenbesparelmoervinder	Bolaria aquilonis	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	zomerschoororchis	Spiranthes aestivalis
veenhoubeestje	Coenonympha tullia	tuimelaar	Tursiops truncatus		
velddparelmoervinder	Melitaea cinxia	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus	Kevers	
woudparelmoervinder	Melitaea diamina	vale vleermuis	Myotis myotis	brede geelrandwaterroofoever	Dytiscus latissimus
zilvervlek	Bolaria euphrosyne	watervleermuis	Myotis daubentonii	gestreepte waterroofoever	Graphoderus bilineatus
		wilde kat	Felis silvestris	heldenbok	Cerambyx cerdo
Vaatplanten		witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	juchtleerkever	Osmoderma eremita
groot zeegras	Zostera marina	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris		
				Weekdieren	
Bijlage IV HR		Reptielen en amfibien		bataafse stroommossel	Unio crassus
Zoogdieren		boomkikker	Hyla arborea	platte schijfthoren	Anisus vortulus
baardvleermuis	Myotis mystacinus	dikkopschildpad	Caretta caretta		

BIJLAGE 3. VERSPREIDINGSKAARTEN BESCHERMDE EN BEDREIGDE SOORTEN

